

Palmebladet

Nr. 2 2010 Medlemsblad for Botanisk hages Venner

Hagevennen Trine Skei Grande om veksthus og Tøyenmiljøet **side 3**

Prosjektleder Finn Ervik gleder seg over å planlegge det nye veksthuset **side 4**

Høy stemning og omsetning på Vårtreffet **side 8**

Palmebladet

Medlemsblad for
Botanisk hages Venner

Utgave nr 2 i 2010, september
(Nr 16 siden starten i 2003)

Ønsker du bladet tilsendt
på e-post i PDF-format?
Send en e-post til:
medlem@botaniskhagesvenner.no

Redaksjonskomité

Dag Inge Danielsen, Marit Karlsen
og som Botanisk hages represen-
tant Brita Stedje

Stofftips og bidrag sendes:
daginge@botaniskhagesvenner.no

Grafisk Produksjon:

Sigurd Østensen
Trykking: Fladby grafiske
rådgivning AS

Forsidebildet er fra Vårtreffet
i Botanisk hage søndag 30. mai
2010, med Plantegruppas urte-
salg i forgrunnen.



Palmetegningen

Vignett-tegningen er laget av
Kaarina Aas og viser Christen Smit-
hs daddelpalme, *Phoenix canariensis*,
fra 1815, som vokste i Palmehuset
til 2000. Bladet har fått sitt navn til
minne om denne.



LEDER

Kjære medlem!

Vi i styret i Botanisk hages Venner synes det er hyggelig igjen å kunne bringe mye nytt og aktuelt stoff fra Botanisk hage til våre medlemmer. Sommeren 2010 har vært en god sommer på mange måter. Passende mengder varme, sol og regn har vært gunstig for stauder og andre vekster. Arrangementene og omvisningene har hatt god oppslutning. Og det ser ut til at interessen for den botaniske hagen på Tøyen bare øker og øker.

Prosjektleder Finn Ervik kom til Botanisk hage i juni, etter blant annet å ha jobbet i Sør-Amerika og Afrika, Göteborg og Stavanger. I det han for alvor går i gang med planleggingen av det nye veksthuset går han så langt som å hevde at naturforståelse er et grunnleggende vilkår for at vårt samfunn og demokratiet skal fungere.

Mange av dere traff kanskje Venstreleder Trine Skei Grande på Vårtreffet vårt sist i mai. Hun har tatt opp Veksthussaken fra Stortingets talerstol og hevder på lignende måte at entusiastisk og god formidling av naturfagene til barn og unge er den aller viktigste oppgaven for Botanisk hage, Nauthistorisk museum og det fremtidige opplevelsesveksthuset.

Dette er gode tanker å ta med seg i det vi går inn i den mørke årstiden. Husk at Botanisk hage er vakker og vel verdt et besøk uansett årstid.

Med hagevennlig hilsen
Dag Inge Danielsen

www.botaniskhagesvenner.no



Venneforenin-
gens logo

En skjematisk
tegning av fru-
eskoarten *Cypri-
pedium ventrico-
sum*, som kom
som en gave fra
Manchuria til
Botanisk hage i
1937.

Botanisk hages Venner | UiO Naturhistorisk museum |
PB 1172 Blindern | 0318 Oslo | www.botaniskhagesvenner.no

BANK KONTO NR 1644 13 20845

Botanisk hages Venner, stiftet i 1986, har som formål å fremme kjennskap til og interesse for Botanisk hage på Tøyen i Oslo, og å styrke og støtte hagens aktiviteter. Det kan skje gjennom de midler foreningen skaffer til veie og gjennom medlemmenes aktive innsats for hagen.

HVORFOR BLI MEDLEM?

- Du støtter Botanisk hage gjennom medlemskontingenten og bidrar til at hagen kan utvikle seg videre til glede for skoleelever, studenter, forskere og publikum.
- Du mottar medlemsbladet Palmebladet, med nyheter og informasjon om Botanisk hage, vekstene og aktivitetene der.
- Du får tilbud om å delta på hyggelig årsmøte, spesialomvisninger og andre arrangementer i hagen eller med tilknytning til hagen.

HVA KOSTER MEDLEMSKAPET? Medlemskontingenten er kr 175 for enkeltmedlemmer og kr 350 for firmaer/organisasjoner.

FORENINGENS STYRE

Dag Inge Danielsen, styreleder og leder redaksjonskomité
daginge@botaniskhagesvenner.no

Björg Myklebust, styremedlem og sekretær
bjorg@botaniskhagesvenner.no

Hannelive Hjelm Bergland, styremedlem og kasserer
hannelive@botaniskhagesvenner.no

Tom Sørbo, styremedlem og materialforvalter tom@sorbo.as

Berit Frydenlund, styremedlem be-fry@online.no

Marit Karlsen, varamedlem og leder Plantegruppa
marit.karlsen@oslo.online.no

Gro Trangerud, varamedlem gro@skarland.no

HENVENDELSER

Forespørsler av generell karakter: info@botaniskhagesvenner.no

Inn- og utmelding, adresseendring: medlem@botaniskhagesvenner.no

Nå er det Tøyens tur!

Venstreleder Trine Skei Grande har i flere omganger tatt opp veksthussaken fra Stortingets talerstol og snakket om veksthusets betydning.

– *Hvor sikre kan vi være på at Statsbudsjettene for 2011 og 2012 vil inneholde nødvendige midler?*

– Jeg skulle ønske jeg visste. Vi kan stort sett bare sparke regjeringen på leggen når vi er i mindretall, men av og til funker det. Det er viktig at regjeringen får et press på seg fra oss på Oslobenken, sier Trine, og legger til: – Jeg tror at nå er det Tøyens tur!

Trine Skei Grande har fulgt veksthussaken lenge, de første årene i tospann med Odd Einar Dørum. Hun satt i Oslo bystyre da den aktuelle tomten ble omregulert fra fotballøkke til museumsformål. At det har tatt så lang tid og vært så mange runder kommenterer hun slik:

– Veksthuset har konkurrert med mange andre store byggeprosjekter, dessuten har det vært så mange parter involvert. Men endelig ser det ut til at staten, universitet og kommunen alle vil at dette skal skje – og de vil at det skal skje nå. Jeg mener det er viktig å få en samlet og integrert utvikling av Tøyenmiljøet. Dagens Munchmuseum bør i fremtiden bli et opplevelsessenter for naturfagene, sier den nye Venstrelederen, som har tatt seg tid til en sommerlig prat med Palmebladet på kafeen i Botanisk hage.

– I all opplevelseskulturen som de unge blir utsatt for tror jeg at det er behov for akademia og dannelse – å lage en motsats til reality-TV. Kunnskap skal ikke fremstå som noe støvete og gammeldags. Alt burde ligge godt til rette for å fascinere de unge og by på opplevelser som handler om naturfagene i sin store bredde.

– Veksthus er kjempeviktig, en helhetlig utvikling av området er viktig, og ikke minst gode lagre og magasiner er kjempeviktig, sier Trine Skei Grande, som lot seg begeistre av Darwinsenteret i London, der man kunne få omvisning i magasinene. Ikke alt trenger å være tilrettelagt, mener hun.

– Jeg har sans for den amerikanske universitetskulturen, med tett kobling mellom forskning og formidling.

– *Hvorfor er du så opptatt av veksthussaken?*

– Fordi kunnskap om biologi og naturfag



– **Veksthuset og Tøyenmiljøet skal være en spydspiss for forskningen og et utstillingsvindu for naturfagene, sier Venstreleder Trine Skei Grande.** (Foto: Dag Inge Danielsen)

er så viktig for det moderne mennesket. Vi må bruke penger på å formidle til de aller yngste, og de må få kvalitet. Vi bør bruke de aller klokeste hodene til nettopp det. Dette er tidsriktig. Foreldre i dag går gjerne på museum for å lære ungene om sammenhenger i naturen.

– *Hva er dine håp og ønsker for veksthuset?*

– Jeg ønsker først og fremst at det skal bli et opplevelsessenter for barn, men også for oss voksne. Jeg ønsker at det skal gi forståelse for sammenhenger i naturen, og at det skal bidra til den ydmykheten vi bør ha overfor naturen.

Trine Skei Grande mener det blir en fin gave til Universitetets 200-årsjubileum om det blir grunnstensnedleggelse i 2011.

– *Hva er ditt forhold til Botanisk hage?*

– Dette er parken min. Jeg går her ganske ofte. Det er et sted der det er fint å bare være og et sted jeg gjerne tar med gjester. Jeg har vært i mange botaniske hager i Europa. Denne er kjempeflott i forhold til andre. Det er veldig morsomt og spennende det de gjør med gamle hageplanter her på Tøyen. Jeg er utdannet historiker og

synes det er artig at de rekonstruerer gamle hager. Det å ta vare på historien handler ikke bare om harde ting, men også det som vokser.

Hageinteressen har Trine hatt med seg hele livet:

– I oppveksten hadde vår gamle nabo Agnes en fantastisk hage. Jeg gikk litt sammen med henne og stelte, skulle bare ønske jeg husket mer.

– *Er det noe du savner i Botanisk hage i dag, utover et moderne utstillingsveksthus?*

– Generelt for NHM savner jeg tilgjengelige magasiner. Jeg synes det nye biblioteket til NHM er blitt flott, og det skal bli spennende å se hva som skjer videre med det. Så bør det bli bedre forhold for de som lager utstillinger. Samtidig har jeg lyst til å påpeke at museene her er moderne og spennende. Riktignok ser de gammeldage ut utenpå, og de mangler ressurser og lagre. Men de som jobber her catcher hva som er i tiden, tar samfunnsdebatten på kornet, og lager spennende utstillinger!

– Klart det er drømmejobben!

– Jeg gleder meg hver dag til å gå på jobb, dette er kjempemoro!

Så sier Finn Ervik, som i juni begynte i nyopprettet, fast stilling som prosjektleder for det nye opplevelsesveksthuset i Botanisk hage. Et slikt veksthus har vært ønsket siden før krigen, og planer og tegninger har eksistert i flere tiår.

– Jeg blir ydmyk av å jobbe med dette. Jeg har stor respekt for alle som har bidratt opp gjennom årene.

Andre land i Nord-Europa har moderne utstillingsveksthus eller er i ferd med å bygge slike. Og Finn mener at de fyller en viktig rolle i vårt moderne samfunn:

– Vårt levevis i dag er på mange måter globalisert. Vi spiser mat fra hele verden samtidig som vi vet veldig lite om hvor produktene stammer fra. En ting er de eksotiske ingrediensene, f. eks. krydderne. Der erkjenner folk ofte sin uvitenhet. Men selv vår egen kjøtt- og melkeproduksjon er avhengig av dyrefôr laget av regnskogsplanter og dyrket på regnskogsjord.

Hvordan ser en ris- eller ingefærplante ut, hva slags vekstforhold vil de ha? Hvor får vi ingrediensene til våre medisiner og kosmetikk fra? Moderne utstillings- og opplevelsesveksthus er av stor betydning for at folk skal kunne forstå sammenhengene i naturen og vår utnyttelse av den. Som mennesker er vi helt avhengige av naturen, og hvis vi ikke forstår den, hvordan kan vi da forstå samfunnet og ha et velfungerende demokrati?

Kartlegger og beskrive behov

Hovedoppgaven til Finn Ervik for tiden er å kartlegge og beskrive Botanisk hages ønsker for veksthuset, og dernest å drive fram prosessene som skal lede til at det blir nettopp slik. I det daglige har han mye kontakt med de ulike fagmiljøene i Botanisk hage og ellers ved Naturhistorisk museum.

Arbeidshverdagen består videre av mye kontakt med universitetets tekniske avdeling, som står ansvarlig for eiendomsmassen i Botanisk hage, videre med Statsbygg, som er ansvarlige for selve byggeprosjektet.

CV

FINN ERVIK (42), Prosjektleder, Naturhistorisk museum, for veksthusprosjektet

PhD i botanikk fra Aarhus universitet

Spesialinteresse for reproduksjonsbiologi hos palmer

Vært bosatt i flere år i Sør-Amerika og Afrika

Sist arbeidet i krysningsfeltet mellom vitenskap og formidling ved Universeum i Gøteborg og Botanisk hage i Stavanger / Arboretet i Rogaland

tet, og ikke minst med arkitekt Stein Halvorsen AS som tegner bygningene.

– *Hvor langt er veksthusprosjektet nå kommet?*
– Fram til våren 2010 ble det jobbet med et skisseprosjekt i regi av Statsbygg. Nå, i august, har forprosjektet startet. Det vil si, det er ett forprosjekt for bygningene og alt det tekniske, og ett forprosjekt for veksthusinnholdet og utstillingene. Og så er disse igjen delt inn i ulike delprosjekter. Selv om det er innhold og utstillinger som er mitt hovedansvar, skal jeg også bidra til at bygningsmassen blir best mulig tilrettelagt for utstillingene og det som skal vokse der.

I løpet av vintermånedene er det meningen at forprosjektene skal gjøres ferdige. Så håper man på grunnstensnedleggelse høsten 2011, når Universitetet i Oslo feirer 200 år og at vi forhåpentlig har fått vite at vi er med i Statsbudsjettet for 2012. Veksthuset blir så bygget i løpet av 2012 og 2013, med planlagt åpning i 2014.

Tropisk og arktisk under samme tak

– *Hva slags klimasoner og utstillinger blir det i de ulike avdelingene?*

– Den største og høyeste skal inneholde tropisk regnskog, som har det største arts-mangfoldet og er så viktig for oss mennesker. Nr to skal vise middelhavsklima, og

her vil det bli inkludert en kanarisamling. Hus nr tre blir et ørkenrom, altså med tørt og varmt klima. Nr fire skal inneholde kjøttetende planter. Alle avdelingene skal inneholde arter fra ulike verdensdeler.

I tillegg til disse veksthusavdelingene, som vil få en karakteristisk og spektakulær utforming, kommer en avdeling nr fem som kan tenkes å bli en stor turistattraksjon – et arktisk rom helt og holdent bygget under jorden:

– Det blir veldig særegent og spesielt, der alle parametre, som lys, temperatur og fuktighet styres kunstig gjennom avanserte systemer. Ingen vinduer skal slippe inn dagslys. Dermed kan vi lage arktiske døgn og årstider, og vi satser på å «dure» plantene til å blomstre to ganger i året.

Finn Ervik erkjenner at det har vært vanskelig å bestemme seg for hvilke klimasoner som skal vises. Mye er blitt valgt bort, og det er inngått mange kompromisser underveis.

– Det arktiske rommet blir veldig spesielt, vi kjenner ikke til noe tilsvarende andre steder i verden. Vi har valgt å satse på dette, fordi norske botanikere og andre forskere, både fra Universitetet i Oslo og andre miljøer, utfører mye forskning i polarområdene.

Mange hensyn å ta

For tiden jobber Finn og prosjektgruppen med å planlegge utformingen av det fysiske miljøet i veksthusene. Hvor skal det komme bekker og vann, hvor skal det være høyder og skråninger, hvor skal steinmasser plasseres, hvor skal store trær vokse?

– Det er mange hensyn å ta. Selvsagt må vi tenke på optimale vekstforhold, men vi må også tilrettelegge for skoleklasser på besøk, og det skal bygges miljøvennlig, energieffektivt og med universell utforming. Det skal også bli plass til publikumsfoajé, kafé, butikk, garderobes, toaletter og lignende.

– *Hvor skaffer dere plantematerialet fra?*

– Noe har vi her på Tøyen allerede. Noe



– Det er litt eventyr over denne jobben, erkjenner prosjektleder Finn Ervik, som gleder seg til hver dag i sin nye stilling i Botanisk hage. (Foto: Dag Inge Danielsen)

får vi fra andre botaniske hager. Noe kjøper vi i handelen som frø. Og noe kjøper vi i handelen som planter. Jeg jobber nå med plantelister for de ulike avdelingene. Selvsagt har vi veldig lyst til å reise ut i verden for å skaffe plantemateriale, det er jo det aller morsomste, og vi er takknemlige for at Botanisk hages Venner har satt av midler til dette. Men først må vi få det fysiske rammeverket ferdigprosjektert.

Fra Mandal til Burkina Faso

Finn Ervik er oppvokst i Mandal og utdannet botaniker fra universitetene i Oslo, Bergen og Aarhus, med en PhD-grad fra Aarhus. I 18 måneder var han stipendiat i Ecuador og Colombia. Senere arbeidet han tre år i Senegal, der han ledet et samarbeidsprosjekt mellom Aarhus universitet og universiteter i Senegal og Burkina Faso.

– Jeg fikk tidlig interesse for det eksotiske. Jeg ble tiltrukket av det tropiske og studerte derfor i Århus, som har et miljø for

tropisk botanikk. Jeg syntes det var spennende med pollinering og reproduksjonsbiologi og har spesielt interessert meg for palmefamilien. Dette er en av de viktigste nytteplantefamiliene vi har, med rundt 3000 arter.

Tidligere antok man at de fleste palmer var vindpollinert, men lite var kjent. Finn ville derfor studere hvordan pollineringen foregikk. Det medførte ikke bare at han måtte klatre høyt opp i vanskelig tilgjengelige palmetopper, det måtte også skje om natten, siden de fleste arter han studerte var nattblomstrende.

– Jeg fant blant annet at noen palmearter har blomsterstander som varmer seg opp om natten, trolig fordi det fremmer duftstoffproduksjonen og insektene dermed blir tiltrukket. Det er altså reklame. Det var i det hele tatt veldig mye insekter i materialet som jeg samlet. Andre forskere som overtok dette fant at det var så mye som

80 – 90 prosent nye insektarter. Det var altså feil dette med vindpollinering.

Veldig skapende

Finn Erik har arbeidet med formidling av plantekunnskap og –glede på ulike måter. Han har vært lærer, jobbet i tre år på vitenskapssenteret Universeum i Gøteborg, og han har de siste seks årene ledet Arboretet i Rogaland og Botanisk hage i Stavanger.

– *Kan vi vente oss noen overraskelser i det nye veksthuset på Tøyen?*

– Jeg regner med at det blir sommerfugler i regnskogrommet, kanskje også annet levende, men det må vi komme tilbake til.

– *Er dette drømmejobben din?*

– Ja, klart det. Det er variert, faglig utfordrende, jeg samarbeider med mange dyktige spesialister fra ulike fagområder, det er veldig skapende – og ikke minst; det er litt eventyr over det!

Sigrid-Ann Mortensen (t.v.) og Inger Lagset Egeland fikk begge mye ut av å gå på guidekurs i Botanisk hage. De gleder seg stort over å formidle hageglede til publikum og blir inspirert av entusiasmen de mottas med. (Foto: Dag Inge Danielsen)



– En skikkelig opptur å bli guide!

Sigrid-Ann Mortensen var en av de over 30 deltakerne på guidekurset i regi av Venneforeningen og Botanisk hage våren 2010. Hun er mensendieck-fysioterapeut og har 40 års erfaring med å instruere enkeltpasienter og grupper, så det å formidle kunnskap er noe hun liker. Sigrid-Ann forteller her om sine erfaringer fra det å bli med i Venneforeningens aktive guidekorps.

Botanikk kan jeg ikke så mye om, selv om jeg prøver å suge til meg det som drypper fra de profesjonelle omviserne når jeg har tid til å følge dem. Det viktige for meg var gleden over hagen, plantene, trærne. Det er fantastisk å være et sted der man har så stor respekt for trær. Og det er godt å vite at de er omgitt av mennesker som kan behandle dem slik at de bevarer sin skjønnhet og verdighet. Jeg føler meg så vel når jeg er i Botanisk hage. Vissheten om at her gjøres det beste for planter og trær er en inspirasjon til å formidle.

Da jeg så invitasjonen til guidekurs i Palmebladet i fjor høst, trodde jeg ikke mine egne øyne... Tenk at «vanlige» mennesker kunne bli guide der. Jeg trodde de bare brukte de beste botanikerne og gartnerne. Det kunne ikke være mulig at også en interessert hageglad person kunne bli guide DER?!

Jeg sendte en e-post til Anne Finnanger og spurte om det virkelig var tilfelle – og da jeg fikk positivt svar, var det bare å melde seg på!

Selv om jeg kunne være nokså ugen og trøtt etter jobben de tirsdagene kurset ble holdt, våknet jeg til liv igjen straks plantene kom på dagsorden. De

to timene forsvant som dugg for solen, mens kompendier og notater ble saumfart og ørene sto på stillk.

Anne Finnanger sa at noe av det viktigste for oss guider er å få besøkende til å bli begeistret. Da må guidene også være det. Kursinnholdet gjorde meg mer enn begeistret, og jeg så bare frem til å kunne geleide folk rundt i den vakre hagen. Vi var jo så mange på kurset, og bare det var en oppmuntring; tenk at så mange ville lære om denne hagen!

At foredragsholderne viste slik glede over det de formidlet var prikken over i-en. Begeistring og kunnskap – kan det bli bedre pedagogikk? For meg var det et prima kurs, akkurat passe til å bli sulten på mer kunnskap. Jeg har derfor forsøkt å få med meg så mange onsdagsomvisninger som mulig etter kurset.

Hvordan jeg opplevde min første omvisning? Først hadde jeg hatt et par «prøveforelesninger»; en med tre kolleger, svært villige sjeler som bedyret at de så plantene på en annen måte etterpå. Så inviterte jeg familie og venner – gjorde en runde med dem, og følte at NÅ kan de «fremmede» bare komme!

Det skjedde på Vårtreffet. Av en eller an-

nen grunn dukket det opp en kjempestor gruppe på min runde. Da jeg så utover «folkehavet» var det nokså nervøst i magen min, men jeg hadde fulgt med en erfaren guide timen før. Da var jeg så mottakelig for gode poenger at jeg faktisk husket hva han hadde sagt enkelte steder, og jeg må bare innrømme at jeg stjal uhemmet.

Jeg følte at den omvisningen ble en god runde. Jeg bestrebet meg på å «se» alle, og følge de «reglene» vi fikk på kurset; ikke prate mens jeg gikk, få med alle før jeg igjen åpnet munnen osv. Det ble en veldig god opplevelse, og en skikkelig applaus da jeg avsluttet.

Etter dette har jeg guidet flere ganger – en gang delte Inger Lagset Egeland og jeg et hagelag fra Vestfold med 25 i hver gruppe, det var også en veldig fin erfaring med ekstra interesserte deltakere.

Jo, dette er virkelig moro, en skikkelig opptur for min egen hage- og planteinteresse; lærerikt og meningsfullt. Så takk for at jeg fikk bli med! Gleder meg til neste sesong!

SIGRID-ANN MORTENSEN

SE OGSÅ SIDE 11

Botanisk museum – huset med det rare i



Charlotte Sletten Bjorå blant de gamle arkivskapene for herbarier i Botanisk museum.

Botanisk museum ligger midt i Botanisk hage. Mange lurer på hva som befinner seg i et museum som er stengt for publikum. For noen år siden var en liten del av museet åpent, man kunne se de botaniske illustrasjonene til Dagny Tande Lid. I dag kan man se disse i det nye NHM-biblioteket i Geologisk museum eller på internett (<http://www.nhm.uio.no/fagene/botanikk/karplanter/dagny-tande-lid/>). Botanisk museum huser mange forskjellige samlinger. I 4 etasje har vi Lavherbariet hvor Einar Timdal er konservator. Lavherbariet har rundt 320 000 kollektorer fra inn og utland. I etasjen under har vi Sopp-herbariet som består av rundt 300 000 innsamlinger hvor Karl-Henrik Larsson er konservator. I samme etasje har vi også alger, moser og karplanter. Algeherbariet er den minste samlingen, den består av rundt 10 000 salt- og ferskvannalger. En viktig del av denne samlingen er kransalger samlet av Anders Landgangen.

Mosesamlingen består av til sammen 230 000 bladmoser, torvmoser og levermoser hvor Rune Halvorsen er ansvarlig konservator. Vi har flere karplantesamlinger i samme etasje, to av samlingene representerer geografiske områder som botanikerne ved museet tradisjonelt har jobbet mye i. Kjente botanikere som Jens Holmboe, Johannes Lid, Per Sunding, Liv Borgen og Christian Brochmann har alle bidratt med store innsamlinger til Macaronesia-herbariet.

Forskerne ved Botanisk museum har også

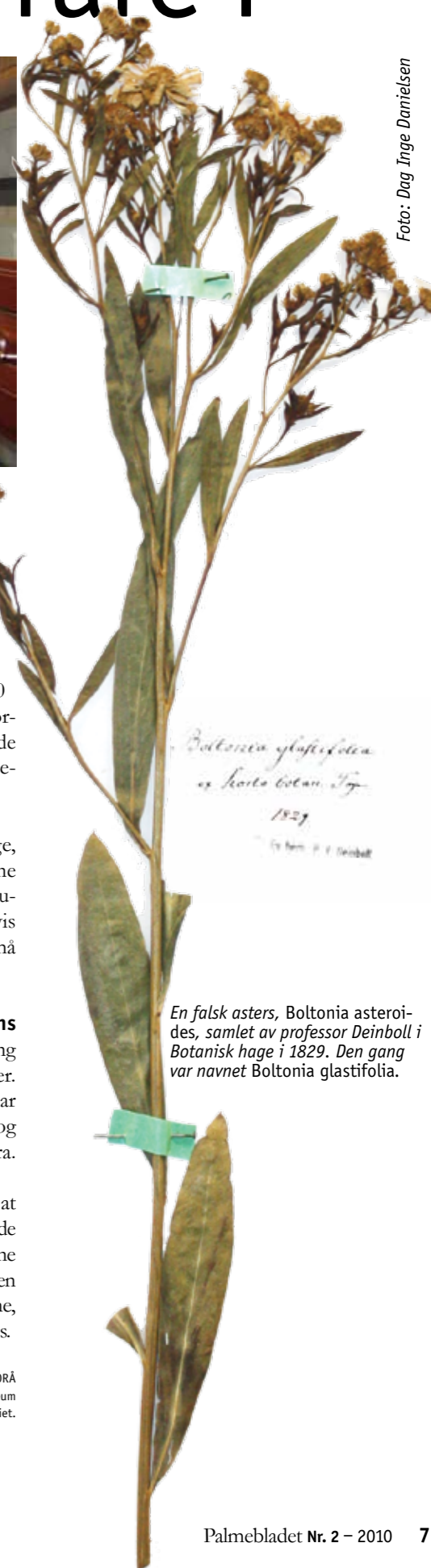
en lang tradisjon for å jobbe i arktiske strøk. Arktis-herbariet vårt rommer nesten 40 000 innsamlinger fra hele Arktis og er verdensledende. Også generalherbariet befinner seg i 3. etasje. Det består av rundt 250 000 planter fra alle verdensdelene unntatt Norden, Arktis og Macaronesia. Undertegnede har ansvar for generalherbariet og hageherbariet.

Hageherbariet hører til Botanisk hage, og består av presset materiale fra plantene som dyrkes i hagen og utstillingsveksthusene. Det er utmerket som referanse hvis navnermerker er forsvunnet og planter må bestemmes på nytt.

I 2. etasje finner vi herbariet over Nordens karplanter, det er vår største delsamling og består av rundt 800 000 innsamlinger. Her er Reidar Elven konservator. Han har skrevet de siste utgavene av Lids Flora og har en unik kjennskap til den norske flora.

Flere av delherbariene er nå så overfylte at plasssituasjonen er kritisk. Vi skal derfor utvide samlingene til også å omfatte begge etasjene hvor biblioteket var før. Denne høsten blir en hektisk tid for oss som jobber i herbariene, når alt skal flyttes, ryddes og omorganiseres.

CHARLOTTE SLETTEN BJORÅ
Førsteamanuensis ved Naturhistorisk museum
Ansvarlig konservator for generalherbariet og hageherbariet.



En falsk aster, *Boltonia asteroides*, samlet av professor Deiboll i Botanisk hage i 1829. Den gang var navnet *Boltonia glastifolia*.

Foto: Dag Inge Danielsen

En familiedag på Tøyen – til vårens og plantenes pris

Aldri tidligere har så mange slag av blomster, urter og nyttevekster vært til salgs som på Vårtreffet 2010, søndag 30. mai, i regi av Botanisk hages Venner. Værmeldingen var litt utrygg, men det ble en flott dag på alle måter, også værmessig.

Vi omsatte for mer enn 300 000 kroner, et overveldende resultat! Dette oppnådde vi takket være timer, dager, uker og måneder med dugnadsinnsats hos en lang, lang rekke av våre medlemmer, i fremste rekke Plante-gruppas medlemmer som dyrket fram alle plantene. Tusen takk til alle dere, tusen takk til alle dere som besøkte oss og deltok på Vårtreffet – og tusen takk til alle ansatte i Botanisk hage og på NHM som bidro til å gjøre Vårtreffet til en så vellykket familiedag!

På samme måte som i fjor fikk vi en del overskuddsmateriale fra Oldemors hage, og disse «oldemorsstaudene» viste seg å være blant de aller mest populære salgsobjektene. Nytt av året var at Naturhistorisk museums bibliotek hadde åpnet dørene for publikum. Her hadde vi eventyrstund for barna. Et annet nytt tiltak var omvisning i Zoologisk museum for barna.

Kafégruppa kunne melde om jevn tilstrømming hele dagen til serveringen ved driftsbygningen. Det samme opplevde de «grønne» interesseorganisasjonene som hadde utstillinger og salgsstander i området ved Urteha-gen, Botanisk museum og driftsbygningene.

Det var også gledelig at flere aviser hadde forhåndsmøter, og at Aften besøkte oss og laget en dobbeltsidig reportasje om Vårtreffet – den store familiedagen i Botanisk hage. Inntektene vil gå til ulike tiltak som kommer Botanisk hage, det nye veksthuset og de ansatte til gode.

Botanisk hage takker

Brita Stedje, fungerende seksjonssjef i Botanisk hage, gledet seg over at så mange fant veien til hagen, og sier: – Vårtreffet i år var fantastisk og Botanisk hage er svært takknemlig for den store innsatsen hver og en av dere gjorde for å lage en skikkelig plantefest! Arrangementet gjør både dere og Hagen godt synlig for folk flest. Jeg var imponert over det store utvalget av spennende planter og hvor fint alt var arrangert med foto og omtale av hver art/kultivar, proffe merkepinner etc. En stor takk til dere alle!



Heyerdahl-syrinen til Hadeland

Før Vårtreffet var Venneforeningen så heldig å få en syrin av overskuddsmaterialet fra Oldemors hage. Syringen stammet fra Thor Heyerdahls barndomshage i Larvik. Syringen ble loddet ut på Vårtreffet. Av mer enn 200 loddkjøpere ble Geir Svenbalrud fra Lunder på Hadeland trukket ut som den heldige vinneren.

– Vi har nylig bygd enebolig på Kalvsjø. Nå holder vi på og opparbeider hagen, og

syrinen får selvsagt hedersplassen, sier Geir Svenbalrud, som jobber for byggevareleverandøren Optimera i Groruddalen til daglig. – Vi var en stor gjeng med familie og venner og vi hadde en flott dag i Botanisk hage. Mange av oss tok lodd, så det var fullt fortjent at vi vant, sier Geir med et kjempesmil.

(Alle fotos: Dag Inge Dancisen)





Berit Nyrud (til venstre) og Berit Velsvik er blant de mange frivillige som denne sesongen har nedlagt utallige dugnadstimer til fordel for Plante-gruppa og Botanisk hages Venner. Bildet er tatt 22. mars. (Foto: DID)

Plantegruppa er nå en helårgjeng

De frivillige entusiastene i Plantegruppa har siden Vårtreffet hatt ukentlige samlinger på Forsøksavdelingen i Botanisk hage. Hver onsdag hele sommeren har medlemmene møttes for å stille det som ble igjen av stauder og urter. I tillegg til å holde området ryddig har dugnadsgjengen jobbet med følgende:

– Stelt flerårige planter med tanke på salg på Urtehagens dag og Julemarkedet, samt overvintring for salg på Vårtreffet 2011.

– Tørket ulike urter i den nyanskaffede urtetørken. Disse er blitt samlet i dekorative glass for salg på Urtehagens dag og Julemarkedet. For bruk som krydder og urtete.

Plantegruppa satses på dugnader hver onsdag ettermiddag utover høsten, og allerede i desember starter arbeidet med såing for neste års planteproduksjon. Det er veldig moro at så mange ivrige personer bruker mye av sin fritid til glede for Botanisk hage!

OBS: For sesongen 2011 planlegger vi å organisere oss litt annerledes. Vi håper å finne en person som har lyst til å jobbe med vaktlister og organiseringen av virksomheten vår – i tillegg til de mange som jobber praktisk med plantestell. Ta kontakt med meg eller noen av de andre i styret!

Jeg ønsker alle våre medlemmer en god urtehøst!

MARIT KARLSEN
MARIT.KARLSEN@OSLO.ONLINE.NO
LEDER AV PLANTEGRUPPA OG URTEGRUPPA

Tips om frøinnsamling og såing av stauder

Berit Nyrud har mange års erfaring med dyrking av flerårige pryddplanter. Hun har de siste årene ledet staudegruppa i Venneforeningens Plantegruppe. Her deler hun noen tips og råd med Palmebladets lesere, og hun lister opp noen av de viktigste staudene i de største plantefamiliene. Vi kommer tilbake med mer i neste utgave.

Å samle frø og dyrke sine egne planter er både lønnsomt og spennende. **Det er de mest tilpassningsdyktige og robuste plantene som overlever i hagene våre, og de blir etter hvert tilpasset vårt klima.** Frø fra disse plantene gir gjerne fine planter, selv om resultatet kan variere noe, bl.a. på grunn av at det kan skje kryssninger.

Når plantene sår seg selv ute, blir frøene liggende i jorda over vinteren. Da har de vært utsatt for både varme og frost, og når varmen kommer om våren, spirer de. De

aller fleste frøslag kan vi uten problemer så om våren, men noen må ha temperaturveksling for å spire. Da er det flere måter å gjøre det på: **Det enkleste er å så ute i pottar om høsten, enten i kaldbank eller på et beskyttet sted. Da vil de fleste spire når varmen kommer.** Noen planter kan trenge lang tid, både et år og mer, så det lønner seg ikke å gi opp for tidlig.

Hvis vi har tilgang på drivhus, kan frøene stå uten varme til februar, og så kan vi øke varmen til ca 20 gr. Det går også an å så tidlig, gjerne januar, og først la dem stå varmt en dag eller to, og så sette pottene ut i snøen, gjerne en måneds tid. **En annen måte er å bruke kjøleskapet til kuldebehandling. For å spare plass, kan vi blande frøene med litt fuktig såjord eller vermikulitt i en plastpose og først la dem ligge varmt en dags tid, og så inn i kjøleskapet en måneds tid, avhengig av frøslag.**

Kaffefiltre fungerer bra til oppbevaring av frø. Merk dem med planteslag og vent til frøene er helt tørre før de lukkes igjen.

Noen frø må sås med en gang de er modne. Det gjelder bl.a. Pulsatilla (kubjelle) og Aстранtia(stjerneskjerm).

Frø med harde skall kan bløtlegges 1-2 dager før såing. Noen må også rubbes mellom to sandpapir eller skrapes litt i skallet for at de skal spire lettere. Noen dråper Zalo i vannet når vi sår kan få frøene til å spire lettere.

Iris, liljer og andre løkplanter er lettest å så ute. Det kan ta lang tid før de spirer, og en del liljer utvikler løk før bladene kommer. I neste utgave av Palmebladet vil vi komme tilbake med tips om noen av de viktigste artene og familiene.

BERIT NYRUD

Førsteministerfrua forærte furua



Moira Salmond planter furua, med museumsdirektør Arne Bjørlykke og seksjonssjef Brita Stedje som tilskuere. (Foto: Torstein Helleve)

Onsdag 18. august hadde Oslo offisielt besøk av Skottlands førsteminister Alex Salmond og hans kone Moira Salmond.

I bagasjen hadde paret med seg en furuplante, som ble gitt til Botanisk hage som gave fra det skotske folk – og som symbol på vennskapet mellom Skottland og Norge.

Treet stammer fra de gamle skogene som en gang dekket store deler av Skottland, men som på det nærmeste ble utryddet som følge av hugst. The Caledonian Forest besto av en karakteristisk blanding av furu, bjørk, rogn, einer og noen flere arter, men der furua dominerte. Skottene har satt i gang en omfattende treplanting for å prøve å gjenskape slik skog i Highland-området. Arbeidet inkluderer oppformering av trær fra kongler av furuer som vokser i de små, isolerte restene av den gamle skogen.

Det var et slikt eksemplar av Pinus sylvestris, med ærverdig skotsk genmateriale, som ble plantet av den meget hageinteresserte førstedamen Moira Salmond øverst i skråningen mot Jens Bjelkes gate. Etterpå fikk hun en times omvisning i hagen av fungerende seksjonssjef Brita Stedje:

– Hun viste stor interesse, og spørsmålene tydet på at hun hadde solide kunnskaper, forteller Brita.

– Hun lot seg spesielt imponere av konseptet og opplegget rundt Oldemors hage, som ikke er vanlig andre steder. Hun likte godt Urtehagen og hvordan Fjellhagen er bygd opp med bekker og fosser – og at vi har et stykke myr fra Nordmarka nederst.

TORSTEIN HELLEVE og ANNE FINNANGER

B h V med rekordmange omvisninger

I månedene mai, juni og juli hadde Venneforeningen totalt 104 omvisninger, inklusive åpne omvisninger på søndagene og bestilte omvisninger. Siden vi for første gang har hatt to omvisninger hver søndag (kl 12 og 14) er dette ny rekord.

Det vil si at vi i snitt hadde mer enn én guide i sving med omvisning i Botanisk hage hver eneste dag gjennom mai, juni og juli. Totalt ca 2.400 personer deltok på omvisninger i denne tremåneders perioden, i snitt 26 personer hver dag. I august var aktiviteten litt mer laber, med noe færre omvisninger enn i 09 og 08.

I tillegg kommer alle omvisningene som har vært gitt av de ansatte i Botanisk hage / Naturhistorisk museum. I august var aktiviteten litt mer laber, med noe færre omvisninger enn i 09 og 08. Dette skyldes trolig mye ustabil vær. Det har vært 21 omvisninger, men deltakerantallet på de åpne omvisningene har vært lavere; ca 300 personer fikk omvisning i august. Alt i alt en strålende sesong!

ANNE FINNANGER

Alltid noe som er på sitt vakreste!

– Jeg valgte å bli guide fordi jeg er veldig glad i Botanisk hage og ønsker at andre også kan få øynene opp for skjønnheten her, forteller **Inger Lagset Egeland**, som gikk på guidekurs i Botanisk hage i 2008. Hun har dermed noen sesongers erfaring som omviser i regi av Venneforeningen.

Inger er pensjonert lektor og underviste i naturfag og matematikk på ungdomsskolen og videregående. Hun er også godkjent soppkontrollør og har skrevet tre bøker: «Sikre sopper», «Norske sopper» og «Ville planter til mat og glede».

– Med alle de ulike avdelingene og mangfoldet av blomster, busker og trær, er det alltid noe som er på sitt vakreste. Jeg er jo glad i å undervise og gleder meg stort over å formidle hageglede og litt kunnskaper til publikum, sier Inger, som er spesielt begeistret over Urtehagen.

Hvilke arter kan true vårt mangfold – og hvorfor



På Biomangfolddagen 2010 innviet statssekretær Heidi Sørensen anlegget. Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim og Lisbeth Gederas fra Artsdatabanken (lengst t.v.) ble de første som fikk omvisning av artikkelforfatteren, Kristina Bjureke (t.h.) Foto: Dag Inge Danielsen

På selveste Biomangfolddagen i år, den 20. mai, ble vårt nye lille demonstrasjonsbed over planter som er med på Norsk Rødliste og Norsk Svarteliste innviet.

Mange fokuserer på dette temaet nå, fra forvaltningen til lokale hagelag og botaniske foreninger.

Dette anlegget er vårt bidrag til debatten. Her har vi en unik mulighet for å spre informasjon til publikum i Botanisk hage.

I botanikkmiljøet har vi de siste tiårene fulgt utviklingen av problematiske, fremmede arter som lupin, rynkerose og kjempespringfrø. I 2007 kom regjeringens nasjonale strategi mot fremmede arter, og Artsdatabanken publiserte svartelisten over fremmede arter i Norge.

Det tok ikke mange sekundene for meg å svare ja da Fylkesmannen i Oslo og Akershus tok kontakt i 2009 og spurte om jeg på vegne av NHM kunne delta i en arbeidsgruppe som skulle utarbeide en hand-

lingsplan mot fremmede, skadelige arter. Fylkesmannen hadde fått oppdraget fra Direktoratet for Naturforvaltning, og våre fylker var først med å utarbeide en slik plan.

Noen arter er kun problematiske i enkelte deler av landet, som eksempelvis russekål, som vokser kun i vårt distrikt. Andre arter er en plage i andre landsdeler. Skogskjegg ser vi eksempelvis her på Østlandet ikke som en problematisk hagerømling, men det gjør man på Vestlandet.

At Oslo Akershus fikk oppgaven å lage den første regionale handlingsplanen henger delvis sammen med at det i vårt distrikt finnes mange hager og hagerømlinger, og ogsåat Oslo kommune har engasjert seg kraftig i bekjempelsesarbeidet.

Handlingsplanen mot fremmede, skade-

lige arter ble ikke til over natten. Det har vært en lang prosess, hvor mange ulike fagmiljøer har deltatt: Friluftsetaten i Oslo kommune, Oslo Hageselskap, Naturhistorisk Museum, SABIMA (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold), Statens vegvesen Region Øst og FAGUS (Faglig utviklings-senter for grøntanleggssektoren) har vært de viktigste. Havforskningsinstituttet og Norsk institutt for vannforskning (NIVA) har bidratt med delene om fremmede arter i ferskvann og i sjøen.

I planarbeidet har vi konsentrert oss om å vurdere artene ut fra hvilke som utgjør, eller kan komme til å utgjøre, en høy økologisk risiko – dette for å sikre riktige prioriteringer. Ved siden av å liste opp hvilke arter som skal bekjempes, inneholder planen en prioritering av verdifulle naturmiljøer der det er størst behov for tiltak.

Oslo og Akershus har et spesielt ansvar for å ta vare på det unike naturmangfoldet på øyene og i kystsonen i Indre Oslofjord.

Planen vier derfor særskilt oppmerksomhet til invaderende karplanter som truer den lokale vegetasjonen og slike arter som vi presenterer på Oslofjord i Botanisk hage.

På følgende nettside kan handlingsplanen lastes ned som en pdf-fil:

<http://www.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=4770&amid=3294390>

Arbeidsgruppen lagde en informasjonsbrosjyre om problematiske, fremmede arter som vi nå deler ut på omvisninger i Botanisk hage. Brosjyren har fått en god spredning og finnes også på enkelte hagesentre.

FAGUS fungerer som et rådgivingsorgan for alle som arbeider innen grøntanlegg. FAGUS har det siste året bedt ulike fagmiljøer om å lage fakta-ark om fremmede arter som er spesielt problematiske. NHM fikk oppgaven å lage fakta-ark om russekål. På nettsiden til FAGUS kan du laste ned brosjyre om hagerømlinger i Indre Oslofjord, samt faktaark:

<http://fagus.no/publikasjoner>

Vårt utvalg av planter til rød- og svartelistebedet bygger på det som er mest relevant for Østlandet. Nå er rød- og svartelisten ikke permanente dokumenter. Ny kunnskap, målrettet forskning og til og med klimaendringer medfører at disse listene må revideres fortløpende. Den første rødlisten ble utgitt i 1999, den neste i 2006 og nå i vinter vil en ny og omarbeidet Norsk Rødliste lanseres. Det er botanikere ved NHM som har arbeidet med revideringen. Vår første svarteliste kom ut i 2007 og allerede i 2011 vil vi få en ny, bearbeidet versjon. Dette medfører at artsutvalget i vårt demonstrasjonsbed må forandres over tid, i takt med nye lister.

Den nye Naturmangfoldloven inneholder en omfattende regulering av forhold knyttet til forvaltning av fremmede organismer. Vi venter spent på lovens kapittel om fremmede organismer, som trolig vil tre i kraft fra januar 2011. Innførsel og utsetting av fremmede organismer vil da i utgangspunktet kreve tillatelse fra myndighetene. Vi vet ennå ikke hvor streng loven blir.

Fortløpende informasjon finner du på nettsidene til Botanisk hage:

<http://www.nhm.uio.no/besokende/botanisk-hage/rod-og-svarteliste/>

KRISTINA BJUREKE



Sammen med kronprinsen satt statsråd Erik Solheim; museumsdirektør Arne Bjørlykke; rektor ved UiO, Ole Petter Ottersen og universitetslektor Kristina Bjureke.

Kronprinsen åpnet Biomangfolddagen

Kronprins Haakon snakket spesielt til de mange fremmøtte barna og de 14 skoleklassene, da han besøkte Botanisk hage 20. mai i år.

Anledningen var det internasjonale Naturmangfoldsåret og Biomangfoldsdagen.

Daglig leder i Sabima (Samarbeidsrådet for biologisk mangfold), Rune Aanderaa ga ordet til kronprins Haakon, som kvitterte med å erklærte arrangementet for åpnet – og fortalte at det blant annet finnes over 50 ulike arter av mariehøne i Norge.

Også miljø- og utviklingsminister Erik Solheim snakket om naturmangfold:

– Det er tre grunner til å ta vare på naturmangfoldet. Den første er at det har en egenverdi å bevare Guds skaperverk. Den andre er at artene er avhengige av hverandre. Og den tredje er nytteverdien. Det er en gigantoppgave å ta vare på naturmangfoldet, sa Solheim, som deretter overrakte

Biomangfoldsprisen for 2010 til biolog Dag O. Hessen.

– Dag O. Hessen kombinerer to viktige egenskaper; han har dyp faglig innsikt samtidig som han har evnen til å formidle på en folkelig og engasjerende måte sa Solheim.

Professor Dag O. Hessen takket for æren og repliserte at det dessverre ikke går så bra med naturmangfoldet, siden antall arter hele tiden går nedover. Arrangementet ble avsluttet med at Lars Lillo Stenberg underholdt mens kronprinsen og statsråden ble vist rundt blant de mange utstillerne.

Utvidelse av Osloryggen

Arbeidet med utvidelsen av Osloryggen fortsetter nå i høst. Skifer og kalkstein er blitt hentet fra områdene omkring Oslo, og en del av området er bygd opp med granitt og grus.

Den nye delen blir spesielt øremerket for større bestander, ca 20 individer av hver art, i bevaringsøyemed. Ved å plante ut

så mange bevarer vi en større del av det genetiske mangfoldet. Dette er arter som i større eller mindre grad er truet på sine

opprinnelige voksesteder. Noen eksempler er solblom, dvergtistel, strandtorn og dragehode (se egen omtale).



Einar Krohn Riege (med ca. 15) og Tor Salve Mjaaland arbeider med å legge på plass knollekalksteiner. (Foto: Kristina Bjureke)

Små planter av strandtorn, oppformert fra frø høstet av Oddvar Pedersen, Botanisk museum, i 2009. (Foto: Ulla Schildt)

Guidebok for Botanisk hage i 2011

Det har lenge vært et ønske om å gi ut en guidebok for Botanisk hage tilsvarende det en kan kjøpe i mange botaniske hager verden rundt. Hvis alt går etter planen vil vår hage få sin guidebok til sommerseongen 2011. Guideboka vil blant annet inneholde en kort historisk oversikt, omtale av de enkelte anleggene og byg-

ningene i hagen, spesiell omtale av en del av de mest interessante plantene, samt praktisk informasjon.

Boka blir rikt illustrert. Teksten skal vesentlig skrives av ansatte i hagen. Botanisk hages Venner har foreløpig støttet oppstarten av prosjektet med kr. 50 000 som går til konsulenthjelp med redak-

sjonelt arbeid og lay-out. Vi tar sikte på at boka skal få et hendig format og ikke være over ca 150 sider. Det er et mål at boka skal kunne oppdateres hvert femte år. Mens arbeidet med guideboka pågår vil vi ikke utgi nye gratisbrosjyrer.

BRITA STEDJE

FUNGERENDE SEKSJONSSJEF, BOTANISK HAGE



Hege ny gartner på Tøyen

Hege Rør Pettersen begynte i midten av juni 2010 som gartner / ledende forskningstekniker i Botanisk hage.

Hege er 36 år, oppvokst på Nesodden og bosatt i Oslo. Hun satset i sin tid på etnologi og kulturhistoriske studier ved Universitet, men avbrøt studiene for å jobbe i Bokklubbene.

– Jeg gikk lenge med tanker om å gjøre noe annet, før jeg begynte på Hvam videregående skole, forteller Hege, som ble ferdig utdannet produksjonsgartner i 2008. Siden har hun hatt fødselspermisjon og arbeidet på Parkkontoret i Lørenskog kommune.

I Botanisk hage skal hun blant annet jobbe med Rødliste- og svartelistebedene, samt Byplantebedene. Til vinteren blir det bl.a. trepleie i hagen:

– Jeg liker beskæringsdelen, og vi har et etterslep når det gjelder vedlikehold av trær. Så det er mye å ta fatt på, med mange gamle trær og en god del som kan ha dårlige greiner, sier Hege, som gleder seg over sin nye arbeidsplass:

– Botanisk hage er et fantastisk og nydelig sted, og jeg føler meg privilegert som får jobbe her etter så kort fartstid i bransjen. Og så har jeg veldig hyggelige kolleger her!

Til våre medlemmer

Årsmøte i Botanisk hages Venner blir arrangert i februar 2011. Innkalling blir sendt på papir i posten til alle i vårt medlemsregister, så det er viktig at du melder fra om adresse-endring. Se kontaktinformasjon på side 2.

Vi vil også gjerne ha din korrekte epostadresse. Medlemskapet løper til det blir sagt opp skriftlig.

Neste nummer av Palmebladet kommer i mars 2011, med giro for innbetaling av kontingent.

Vi har alltid behov for medlemmer som kan påta seg verv og oppgaver. Ta kontakt med styret eller Plantegruppa hvis du vil vite mer.

Se også våre websider, som vi forsøker å holde oppdatert om det som skjer.

KRISTINA BJUREKE



De store leppeformede blå blomstene som sitter samlet i en akslignende blomsterstand, og de smale bladene som sitter korsvis motsatt oppover stengelen, gjør dragehode svært karakteristisk og lett synlig. Normal blomstringstid er i midten av juni, men noe seinere på de nordligste voksestedene. (Foto: Kristina Bjureke)

Dragehode: Vill, vakker, men truet

Dragehode, *Dracocephalum ruyschiana*, er den arten jeg i år har snakket mest om på omvisninger i Botanisk hage. Det er en blå skjønnhet som vokser både på Osloryggen og i Rød- og Svartelistebedet.

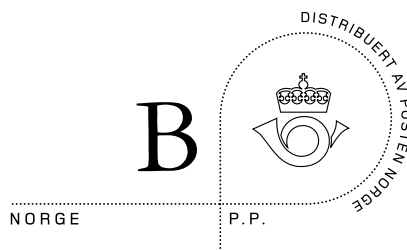
Dragehode tilhører leppeblomstfamilien, en stor familie med ca. 210 slekter og 3 500 arter på verdensbasis. Familien er kjent for sine mange aromatiske planter som salvie, isop, mynte, bakkemynte, origanum og timian. Dragehode danner her et unntak, kanskje fordi den er så visuelt tiltrekkende at den ikke trenger duft for å lokke til seg pollinatorer.

Slekten *Dracocephalum* omfatter ca. 70 arter hjemmehørende i den nordlige tempererte sone, med størst arts mangfold, ca 35, i Kina. Dragehode er den eneste av disse som er opprinnelig viltvoksende i Norge. Noen andre arter i samme slekt forekommer svært sjelden på skrotemark eller forvillet fra hager.

Dragehode vokser vilt på tørre bakker

på kalkrik grunn. Planten har en sørøstlig utbredelse i Norge. Grunnet gjengroing og utbygging minsker antallet vokseplasser. Dragehode er i tilbakegang i hele Europa. I dag huser Norge og Sveits de fleste bestandene, og den er oppført som en sårbar art på den norske rødlista. Dragehode har fått status som norsk ansvarsart, det vil si at Norge har et internasjonalt ansvar for å bevare den. En handlingsplan for dragehode og dragehodeglansbille er akkurat laget og kan lastes ned fra: <http://www.dirnat.no/multimedia.ap?id=44394>

Botaniske hager tar vare på og bevarer truede plantearter ved å bygge opp genbanker av frø og levende individer. På Osloryggen dyrkes i dag 30 individer av dragehode, disse vokste tidligere på en kalkknaus på Fornebu. Grunnet veiutbygging skulle knausen ødelegges. Deler av den opprinnelige bestanden ble flyttet til et annet voksested på Fornebu, mens de resterende plantene tas vare på i Botanisk hage.



AVSENDER: Botanisk hages Venner, UiO Naturhistorisk museum. PB 1172 Blindern, 0318 Oslo

AKTIVITETER I BOTANISK HAGE, HØSTEN 2010		
SEPTEMBER		
Onsdag 22.	18:00	Planter og tradisjon Omvisning i Botanisk hage med hovedvekt på gammel folketro og bruk av planter. Ved førsteamanuensis Eva Mæhre Lauritzen, NHM. Oppmøte foran Botanisk museum.
Lørdag 25.	11:00	Sopptur fra Østmarksetra til Sarabråten Ta med soppkurv, kniv og niste. Hjelp til kontroll av soppfangsten. Med Katriina Bendiksen og Anders K. Wollan, NHM. Frammøte på P-plassen ved Østmarksetra.
Søndag 26.	13:00	Naturhistoriske museer – en kilde til kunnskap som aldri går tom? Hva samlingene kan fortelle oss. Ved forskningssjef Fridtjof Mehlum, NHM. Zoologisk museum.
OKTOBER		
Søndag 3.	13:00	Vulkanutbrudd på Island Moder Jord raper og verden holder pusten. Ved førsteamanuensis Rune Selbekk, NHM. Zoologisk museum.
Søndag 10.	13:00	Skjeletter i skapet, «smuk elgoxe» og kongelige konkyljer Zoologisk museum 100 år. Ved museumsleder Bjørn Vidar Johansen, Museum for universitets- og vitenskapshistorie, UiO. Zoologisk museum.
Søndag 17.	13:00	Dyr fra Norge og fra fjerne land Omvisninger for store og små. Ved Gunnar Johansen, Torfinn Ørmen og Einar Strømnes, NHM. Zoologisk museum.
Søndag 24.	13:00	Isbjørnen Hvor kommer den fra, og hvor går den? Ved professor Øystein Wiig, NHM. Zoologisk museum.
Søndag 31.	13:00	Klimaendringer gir oss nye fiskearter Historien om den norske havabboten. Hvor er den og hva gjør den - og hva gjør vi med den? Ved professor Thrond Haugen, Høgskolen i Hedmark. Zoologisk museum.
NOVEMBER		
Søndag 7.	13:00	Glimt fra botaniske hager i Sverige Bilder og historier fra hager i vårt nærmeste naboland, med tips for planlegging av neste års utflukter. Ved universitetslektor Kristina Bjureke, NHM. Zoologisk museum.
Søndag 14.	12:00	Dinodag Aktiviteter for store og små. Foredrag om øgler og dinosaurer. Ved førsteamanuensis Jørn H. Hurum, NHM. Geologisk museum.
Søndag 21.	13:00	Trenger vi natur? Om betydningen av biologisk mangfold. Ved professor Dag O. Hessen, Biologisk institutt, UiO. Zoologisk museum.
Lørdag 27.	11:00 17:00	Julemarked ved Tøyen hovedgård Botanisk hages Venner ønsker velkommen til tradisjonsrikt julemarked på Tøyen hovedgård. Det blir utstillinger og salg av håndverksprodukter av mange slag, både spiselig, kledelig – til pynt og til nytte. Nissemor leser eventyr for barna, som og får kjøre med hest og vogn midt på dagen. Venneforeningen selger tørkede urter, frø og annet. Kaféen er åpen. Benytt anledningen til å kjøpe helt spesielle og hjemmelagede julegaver!
Lørdag 27.	13:00	Julens planter Planter og planteprodukter fra tropene i norsk juletradisjon. Omvisning i veksthusene ved professor Brita Stedje, NHM.

Hørt i hagen

I denne spalten snakker vi med tilfeldig besøkende og spør hvorfor de legger turen til Botanisk hage.

Øystein Ruud

fra Oslo satt i Oldemors hage og repeterte en lærebok i kinesisk



da vi traff han: – Jeg kommer hit ofte. Det å besøke Botanisk hage er en av de store gledene ved å bo i nærheten. Det er et veldig fint parkanlegg, mye bedre vedlikeholdt enn andre botaniske hager jeg har besøkt, sier Øystein. – Alle årstidene har sin sjarm her. Dessuten er det et pluss at man risikerer å lære noe nytt.



Ragnhild Børgersen (t.h.) besøkte

Botanisk hage sammen med sin venninne **Monica Solheim**. – Jeg flyttet til Oslo fra Haugesund for tolv år siden, men det var først i år at jeg oppdaget hvor utrolig fint det er her i hagen. Det skjedde litt tilfeldig en søndag. Siden er jeg blitt helt frelst, og kommer hit to – tre ganger i uka, forteller Ragnhild. Monica hadde sin oppvekst like i nærheten: – Jeg kom hit flere ganger med klassen da jeg gikk på Kampen skole. Som voksen vender jeg stadig tilbake hit, det er så vakkert og det forandrer seg hele tiden, sier Monica.

Jelena Sofonova

flyttet til Oslo fra Latvia i august for å studere lingvistikk på Universitet i Oslo: – Jeg fikk



hagen anbefalt av andre studenter og kom hit nå for første gang. Jeg var spent på hvordan det var her i forhold til den botaniske hagen i Riga, og jeg synes det er enda vakrere her. Jeg har fotografert flere flotte trær, og jeg synes det er glimrende at man har bygd opp en gammeldags hage som Oldemors. Jeg kjenner igjen mange av blomstene fra gamle hager i Latvia. Veldig koselig!